

Syndrom

— LANDSFORENINGEN FOR LØSEMIDDELSKADDE —

Positive erstatningssaker

Anna Jonassen,
Sandnes:
700 000

Per J. Jacobsen,
Drammen:
600 000

I løpet av høsten har vi registrert to erstatningssaker med gledelige utfall. Anna Jonassen, Sandnes, og Per J. Jacobsen, Drammen, ble begge løsemiddelskadd på arbeidsplassen. Nå har de begge fått erstatning.

Anna Jonassen var ansatt ved sykkelfabrikken Jonas Øglænd A/S i Sandnes. Her lakkerte hun sykkelgafler med klarlakk og avfettet sykkelrammer med sterke løsemidler.

Per J. Jacobsen jobbet ved F. E. Dahl & Co. A/S i Drammen. En del av arbeidet hans bestod bl.a. i å sveise lakkerte stålplater.

Begge fikk hjelp av hver sin LO-advokat. Anna Jonassens advokat vant frem ovenfor Øglænds forsikringsselskap, Storebrand. Jacobsens arbeidsgiver ble dømt til å betale erstatning, anket, men trakk anken like før saken skulle opp.

Les om begge på side 4 og 5.

Ny revolusjonerende lov

1.1.1990 trer det i kraft en ny lov, som skal trygge arbeidstakerne. Den nye loven har fått navnet "Lov om yrkesskedeforsikring." Dette innebærer at alle arbeidsgivere blir pålagt å tegne en forsikring for sine ansatte. Dette har vært frivillig frem til nå, og kun et fåtall bedrifter har hatt en slik forsikring for de ansatte.

Loven fører til at hvis man får en yrkessykdom eller blir skadd i jobb, får man utbetalt erstatning prompt. Uten hensyn til hvem som er skyld i skaden. Loven har tilbakevirkende kraft på en slik måte at selv om man ble skadd før loven trådte i kraft, får man erstatning hvis skaden oppdages etter den trer i kraft.

Side 3

Møte med trygdedirektøren

Årlig blir det avholdt møte mellom trygdedirektøren og NHF. NHF stiller på vegne av sine medlemmer en del spørsmål som angår nettopp disse. To av spørsmålene til trygdedirektør Kjell Knudsen i år omhandlet løsemiddelskade.

En konsekvens av løsemiddelskade er problemer med hukommelsen. En kassettspiller til blant annet opptak av telefonsamtaler o.l. kan her være til stor hjelp. Enkelte løsemiddelskadede har søkt om å få dette dekket gjennom folketrygden, men fått avslag med at dette hjelpemiddel forbeholdes andre grupper funksjonshemmede som synshemmede.

Kan løsemiddelskadedes behov for dette hjelpemiddel gjøres mer kjent fra RTVs side overfor trygdekontorene?

Vilkårene for å få stønad til hjelpemidler etter § 5-8 er at sykdom eller lyte skal ha medført en varig og vesentlig innskrenket funksjonsevne. Videre må hjelpemidlet avhjelpe en funksjonshemming og være nødvendig og hensiktsmessig for å bedre evnen til å mestre dagliglivets situasjoner. Det er ingen hjelpemidler som er forbeholdt visse grupper funksjonshemmede. Det avgjørende for om det i det enkelte tilfelle vil kunne tilstås stønad til et bestemt hjelpemiddel, vil være avhengig av om de nevnte vilkår etter en konkret vurdering er oppfylt. Dersom behovet/problemet kan av-

hjelpes ved bruk av enklere og rimeligere hjelpemiddel, kan det ikke tilstås stønad til et dyrere hjelpemiddel. Det er korrekt at synshemmede kan få stønad til kassettspiller for å kunne avspille lydbøker og føre korrespondanse med andre synshemmede. For synshemmede som ikke mestrer punktskrift er lydbøker den eneste form for "lesing". Men det har aldri vært hevdet at dette hjelpemiddel skal forbeholdes denne gruppe. Dette hjelpemiddel kan også være aktuelt for andre funksjonshemmede.

Det er ikke mulig for Rikstrygdeverket å gi en oppregning til trygdekontorene om hvilke hjelpemidler som til enhver tid kan være aktuelle for de ulike grupper av funksjonshemmede.

Når en sykdom, f.eks. løsemiddelskade, er godkjent som yrkessykdom, gjelder visse særordninger. Dette er blant annet retten til at nødvendige utgifter til legehjelp, sykehusopphold, fysikalsk behandling, medisiner m.v. skal dekkes fullt ut.

Vi har dessverre flere eksempler på at bl.a. lø-

Trygdedirektør Kjell Knudsen.

semiddelskadede har problemer med praktiseringen av denne retten. Inntrykket er at dette er for lite kjent blant såvel helsepersonell som trygdefunksjonærer.

Kan RTV gjøre noe for å bedre disse forhold, slik at brukerne slipper denne stadige argumentasjon om sin rett?

Det framgår av folketrygdlovens § 2-7, første ledd, at det ved yrkesskade som går inn under kapittel 11, ytes godtgjørelse til medisinsk behandling etter bestemmelsene i §§ 2-2, 2-3 og 2-5.

For utgifter til legehjelp ytes det full refusjon etter honorartakstene ved godkjent yrkesskade, jfr. § 2-5 nr.1, § 3 pkt. 3.

Det samme gjelder for fysikalsk behandling, jfr. § 2-5 nr.2 a, § 4 siste ledd, og for legemidler og forbindingssaker og hensiktsmessige hjelpemidler, jfr. § 2-7 første ledd.

Ved sykehusopphold i godkjent helseinstitusjon blir pasienten ikke avkrevet egenandel. Det

er derfor vanskelig å forstå hvorfor sykehusopphold er nevnt i denne sammenheng. Når det gjelder politisk behandling på sykehus, gjelder de samme regler som nevnt for legehjelp.

I praksis er det slik at legen/fysioterapeuten ved helt klare yrkesskadetilfeller unnlater å kreve egenandel av pasienten. Det er en egen rubrikk for yrkesskade som legen/fysioterapeuten krysser av på regningen, når egenandelen kreves av trygdekontoret. Ved løsemiddelskade må en anta at det ofte kreves en omstendelig saksbehandling, og at det derfor kan ta en viss tid fra skaden oppstår til avgjørelsen - om den blir godkjent som yrkesskade eller ikke - foreligger. I disse tilfeller må pasienten selv betale egenandelen. Når så skaden i etterhånd blir godkjent som yrkesskade, har han/hun krav på å få refundert utgiftene vedkommende har hatt som direkte følge av yrkesskaden.

Revolusjonerende lov

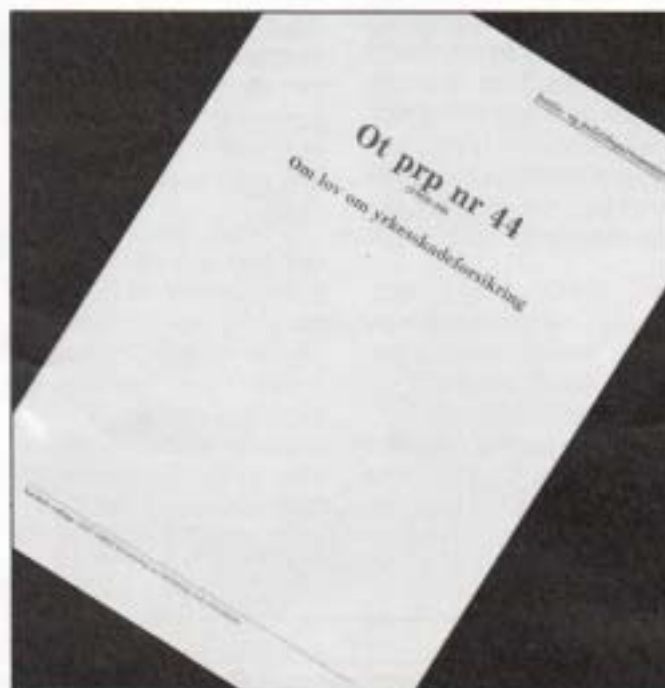
1.januar 1990 trer det i kraft en ny lov som skal trygge arbeidstakerne. Den nye loven har fått navnet "Lov om yrkesskade- og sykdomsforsikring." Kort fortalt betyr denne loven at alle arbeidsgivere blir pålagt å tegne en yrkesskade- og sykdomsforsikring for sine ansatte. Blir en ansatt skadd, skal han få erstatningsbeløpet utbetalt prompt. Det kanskje mest oppsiktsvekkende ved denne loven, er at den på en måte vil få tilbakevirkende kraft.

I lovens kapittel 2, § 3, heter det:

"Arbeidsgivere plikter å tegne forsikring (yrkesskade- og sykdomsforsikring) til dekning av yrkesskade og yrkessykdom." Videre heter det: "Yrkesskade- og sykdomsforsikringen skal gi rett til full erstatning uten hensyn til om noen har skyld i skaden." Erstatningen kan derimot "falle bort dersom arbeidstakeren forsettelig eller grovt uaktsomt har medvirket til skaden."

En annen paragraf som er verdt å merke seg, er paragraf nummer 5:

"Forsikringsgiveren til den arbeidsgiver som skadelidte har når skaden eller sykdommen blir konstatert, er ansvarlig for å utbetale erstatning etter loven. Dette gjelder selv om skaden

Den nye loven om yrkesskade- og sykdomsforsikring ble vedtatt 16. juni 1989. 1. januar 1990 trer den i kraft

må anses forårsaket mens arbeidstakeren var i tjeneste hos en annen arbeidsgiver."

Det tapet som skal dekkes opp ved hjelp av denne loven, er beskrevet i § 12:

"Yrkesskade- og sykdomsforsikringen skal dekke lidt tap, tap i fremtidig erverv, og utgifter som skaden antas å påføre skadelidte i fremtiden. Hvis skadelidte

har fått varig og betydelig skade av medisinsk art, skal det gis særskilt mænerstatning."

Det som er med på å gjøre denne loven så enestående, er det som står i den siste paragrafen, § 21:

"Loven gjelder ikke for skader eller sykdommer som er konstatert før lovens ikrafttredelse." Dette vil i klartekst si, at

hvis en person blir skadet f.eks. av løsemidler før loven trer i kraft, vil loven allikevel gjelde for ham hvis skaden blir konstatert etter loven har trådd i kraft.

Med dette er faktisk denne loven helt enestående i Europa.

Seier for fagbevegelsen

LO-advokat Karl Nandrup Dahl betegner denne loven som en seier for Landsorganisasjonen og fagbevegelsen.

-Det er vi som de siste 10 årene har ført en kamp for å sikre arbeidstakere erstatning hvis ulykken skulle være ute. Denne loven er den siste i en rekke

lover, som tar sikte på å trygge arbeidstakerne. Først kom omgjøringen av foreldelsesloven, så kom produktansvarsloven, og nå til slutt altså loven om yrkesskade- og sykdomsforsikring.

Denne nye loven vil i teorien si at vi ikke vil se flere rettssaker om erstatning, avslutter Dahl.

LO-advokat Karl Nandrup Dahl. (foto: Vidar Ruud, Arbeiderbladet)

Yrkesskadd fikk 700 000

Anna Jonassen, Sandnes, ble skadet av løsemidler da hun jobbet på sykkelfabrikken Jonas Øglænd A/S. Etter 16 års arbeid med løsemidler og lakk, forlot hun fabrikkene pga. skadene hun pådrog seg. Diagnosen løsemiddelskade ble godkjent av Rikstrykdeverket (RTV). To år senere erkjente Øglænd-fabrikken ansvaret, og utbetalte kr. 700 000 til Sandnes-damen.

Anna Jonassens jobb ved fabrikkene var å avfette rammer og lakkere gaffler på herresykler. Det var de første syv årene ved fabrikkene hun lakkerte gafflene. Dette gjorde hun ved å dyppe de i klarlakk. De siste ni årene

brakte hun meget sterke avfettingsmidler til å vaske sykkelrammene med. Løsemidlene fant veien gjennom lunger og hud, og begynte etter hvert å gjøre sine virkninger på Anna Jonassen.

Sluttet etter 16 år

-Hun ble trett, svimmel, glemsom og ustø, forteller ektemannen Jonas Jonassen til VG. Etter 16 år sluttet hun ved fabrikkene pga. løsemiddelskadene.

Det gikk to og et halvt år før noen fant ut hva som var galt. Verken leger eller psykologer fant ut at hun var blitt løsemiddelskadd. Det var til slutt overlege Hans H. Tjønn som stilte diagnosen, og yrkesskaden ble godkjent av RTV.

Forlik

LO-advokat Ingeborg Moen Borgerud oppnådde på vegne av Anna Jonassen et forlik med Øglænds forsikringsselskap, Storbrand. Forliket ble at Anna Jonassen fikk 700 000 kroner. Summen er et mellomlegg mellom Anna Jonassens trygd og tapt arbeidstid.

Ektemannen Jonas, leder i LFFL Rogaland, uttaler at denne seleren er en oppmuntring for alle medlemmer i LFFL.

- Erstatning på 600 000

Drammenseren Per. J. Jacobsen fikk en sjekk på nesten 600 000 fra sin tidligere arbeidsgiver F. E. Dahl & Co A/S i november. Pengene var et erstatningsbeløp for skadene han pådrog seg som ansatt der. Jacobsen er i dag 100 % arbeidsufør.

Jacobsen gikk til sak mot sin tidligere arbeidsgiver i januar. Han krevde 1,2 millioner kroner i erstatning for de skadene han fikk mens han var ansatt der. Jacobsen jobbet hos F. E. Dahl & Co A/S i perioden 1975-1980.

-Oste røyk

Hans jobb bestod i klarføring av nye biler. Han forklarte i retten at det oste av røyk fra lakk og belegg når han sveiset. Det eneste verneutstyret han brukte var en alminnelig sveisemaske. Engangsmasker var tilgjengelig, men verken han eller noen andre av

de ansatte brukte disse ofte.

I dommen heter det at kullstoffgiftning var årsaken til Jacobsens tilstand i dag. Det heter videre at F. E. Dahl & Co A/S burde ha grepet inn og sørget for forsvarlig avtrekk. Retten kom frem til at F. E. Dahl & Co A/S hadde opptrådt erstatningsbetingende uaktsomt.

Men retten legger også vekt på at Jacobsen må ta en del av skylden selv. Retten mener at han bl.a. burde bruke det tilgjengelige verneutstyret. F. E. Dahl & Co A/S ble

Per J. Jacobsen er glad han slipper en runde i lagmannsretten. (foto: Reidar Halden, Drammens Tidende & Buskeruds Blad)

dømt til å betale Jacobsen kr. 534 000 kroner.

Trakk anke

Firmaet anket dommen til lagmannsretten, men trakk anken før saken kom opp. Dermed fikk Jacobsen utbetalt summen pluss renter, til sammen 595 190 kroner.

Glad saken er over

Jacobsen sier i en kommentar til Drammens Tidende og Buskeruds Blad at pengene ikke kan betale for de skadene han har nå.

Han er imidlertid lettet over at han slipper en runde i lagmannsretten.

Anna Jonassen kan i dag glede seg over seieren sammen med mannen Jonas. (foto: Hugo Bergsaker, Scanfoto)

Landsem godtok LOs forliksavtale

LO-advokat Karl Nandrup Dahl oppnådde et forlik i en sak mellom 11 personer og den tidligere Landsem-fabrikken. De elleve ble skadd av løsemidler mens de job-

bet på fabrikk. Forliksavtalen ble fremsatt i august. Motparten nektet å godta den, men under saksgangen snudde motparten og godtok forliksavtalen.

Motparten i denne saken var representert ved styreformann i Skandinavia Sport, Jens Kristian Thune. Thune hadde aksjemajoriteten i Landsem Skifabrikk. Fabrikken ble nedlagt tidligere på 80-tallet, og gjort om til Skandinavia Sport.

De elleve skiarbeiderne som gikk til sak mot

Landsem Skifabrikk/Skandinavia Sport, var ansatt ved Landsem i perioden 1968 til 1986, noen av de ble ansatt så sent som i 1980. Alle de elleve pådrog seg skader av løsemidler som ble brukt ved skiproduksjonen.

Karl Nandrup Dahl uttaler til Dagens Næringsliv at det var utilgivelig at

det ikke var sørget for forsikring ved bedriften. Han sier videre at de løsemidlene som Landsem Skifabrikk brukte, var kjent som livsfarlige allerede tidlig på 70-tallet, og tilbudet om forsikring mot yrkesskade og yrkessykdom var på markedet.

Skandinavia Sport ved styreformann Thune ble,

før saken gikk til retten, enig med LO-advokat Dahl om en forliksavtale. Dahl uttaler til Syndrom at han er fornøyd med utfallet av saken.

Forliksavtalen er den samme som ble lagt frem i august, og alle de tidligere ansatte har nå fått den erstatningen de krevde.

Rapport fra Møre og Romsdals familieseminar:

“Løsemiddelskadefamiliene” møtes for første gang

Ut fra et behov vi hadde observert hos våre medlemmer, det å snakke om opplevelsen av det å ha fått en løsemiddelskade, planla vi et familieseminar. Men hvem skulle vi invitere til å holde foredrag? Hvem er det i Norge som kan hjelpe oss med et? Ingen! Hvis det i så fall finnes noen, gi lyd fra dere!

-Nei, by oss ikke noe smått, vi vil ha det best! Sa vi. Dermed tok vi kontakt med Per Torpdahl, leder for "Familiecenteret for Hjerneskadete" i Århus, Danmark. Presentert på LFFLs årskonferanse og i Syndrom 1-89. -Kan du hjelpe oss? spurte vi. Og så begynte snøballen å rulle.

Vi søkte økonomisk støtte i øst og vest. Vi søkte LO v/arbeidslivsavdelingen.

-Flott, vi støtter dere, men ikke med penger, for det er det offentliges ansvar. Det var svaret vi fikk. Fagforeninger, forbund og fagforeningskamerater, hvor er dere? For støtte uten pengestøtte, hva slags støtte er det?

Vi søkte fylkeslegen i Møre og Romsdal om statsmidler, men nei var

svaret vi fikk. Det er jo så lite penger og så mange som skal ha. Løsemiddelskade er ingen prioritert gruppe.

Vi inviterte også familievernkontorene i fylket til å delta, tenkte det var en fin måte å få etablert en kontakt som kunne være til hjelp senere. Men nei, de hadde verken tid eller råd. Signalene vi fikk var masse fine ord, men liten reell støtte. Da var det bare å gå i gang med loddsalg og egeninnsats, for familieseminaret skulle gjennomføres. For løsemiddelfamiliene trenger hjelp til forandringene som skal til for å få et bedre liv.

Åpenhet, felleskap og glede

Det var en lett nervøs og spent gjeng som møttes på Dovrefjell Hotell 10. november. Ikke minst styret. Det var ikke fritt for at vi gruet oss noen og en hver. For "familieterapi," det er farlig det. Trodde vi.

Det ble en kjempeopplevelse. Det var bare godt og flint. Vi fikk gråte, le, trøste og oppmuntre hverandre. Vi fikk se at om ingen skades omfang og forløp er likt, så er det fellestrekk. I grupper fikk vi snakke om de forandringene som er oppstått i familien etter en løsemiddelskade, både per-

sonlig, sosialt og praktisk. Både for den skadde og de pårørende. Å få satt ord på de vonde og vanskelige opplevelsene, det gjorde godt. I den lange og vanskelige tiden, da anelsen om at noe er galt, vokser. I den lange og usikre tiden i diagnosefasen. Og når helse/trygdevesen er "ferdig" med oss, og vi blir overlatt til oss selv.

Per Torpdahl tok for seg sine erfaringer i sitt arbeid på senteret ut fra et helhetssyn på hjerneskadefamiliens hverdag. Samt at han hadde lagt opp til gruppearbeid både for den skadde og de pårørende, om hvordan det oppleves å ha fått en løsemiddelskade.

Hans konklusjon er at en hjerneskade pga. løsemidler rammer både intellektuelt, fysisk, sosialt og følelsesmessig. Men allikevel er den skadete et helt menneske med ressurser og intakte funksjoner.

Gjenopptreningen må bestå i å få øye på og styrke de positive muligheter. Dette kan kun skje i et tverrfaglig behandlingsopplegg, som bygger på et helhetssyn. Alle løsemiddelskadefamilier må ha hjelp til deres krise-, sorg- og omstillingsarbeide.

Funksjonsevnen hos den skadde og familien kan bedres betraktelig hvis samfunnet setter inn ressurser overfor hele familien. Følgeeffektene av belastningene på de pårørende er store, og viser seg ved slitasje både personlig, sosialt og fysisk. Av femten ektefeller/samboere som var tilstede, hadde fem fått diagnosen fibromyalgi/fibrositt.

Håp om hjelp til et bedre liv

Vi er glade for at Per Torpdahl delte sine erfaringer fra sitt arbeid på "Familiecenteret for Hjerneskadete" i Århus med oss. For det håpet han ga oss om hva som kan gjøres for å hjelpe oss til et bedre liv og en lettere hverdag. Vi vil gjøre vårt til at Norges myndigheter og medisinsk ekspertise får høre om hans arbeid med "Familiecenteret."

Flaggskipet

Anne-Lise Olsen fra landsstyret i LFFL sa i sin hilsmningstale at LFFL hadde fått sitt "flaggskip;" Å arbeide for et familie- og rehabiliteringssenter for løsemiddelskade i Norge. For alle med en løsemiddelskade trenger å få hjelp til et bedre liv, både for seg selv og familien.

Det er vi så enige i etter å ha erfart hva et slikt senter kan gi. Så vi foreslår at vi bruker tre år på å få sjøsatt "skipet," og fem år til den offisielle overlevering.

Oppfølging og videre arbeid

Den smaksprøven vi fikk av hva et familie- og rehabiliteringssenter vil bety for oss løsemiddelskadde, ga mersmak, og vi har allerede begynt å syle med tanken på et oppfølgingsopplegg. På seminaret vedtok vi en uttalelse til Sosialministeren om å treffe tiltak for å utrede muligheten av opprettelse av et slikt senter i Norge.

Dessuten en uttalelse til Rikstrygdeverket, hvor vi ber om at det treffes tiltak for oppjustering av fast-

settelsen av den varige medisinske invaliditetsgraden ved en løsemiddelskade. De fleste av oss blir satt i gruppe 1 eller 2, noe som er alt for lavt etter vår oppfatning.

Vi ønsker å vekke samfunnet, og krever at samfunnet yter oss den hjelp vi trenger. Vi som er ofre for samfunnets uvettede omgang med kjemiske og farlige stoffer, har betalt nok med våre ødelagte liv. Vi krever at dere betaler det det koster å få opprettet et familie- og rehabiliteringssenter her i Norge.

Hilsen Løsemiddelskadeforeningen i Møre og Romsdal v/sekretær Ann-Kristin Melbye og leder Tommy Siems

Hedmark har fått eget LFFL-lag

16. november i år ble det stiftet et lokallag av Landsforeningen for Løsemiddelskade i Hedmark. Lederen i det nye laget er Hermod Telebond fra Stange.

Det nye LFFL-lagets leder, Hermod Telebond.

Hermod Telebond er en klar styrke for det nye lokallaget av Landsforeningen for løsemiddelskade. Telebond har erfaring fra organisasjonsarbeid, han har vært tillitsvalgt i Stange Jern og Metall i drøye 20 år.

Møtet var ikke bare alvor og valg av styre. Etter at den organisatoriske delen av møtet var over, hentet Reidar Fjeldstad orgelet sitt fra bilen. Det tok ikke mange sekundene med lystige toner før gulvet ble fylt av danseglade mennesker. Det er vel antakelig-

vis ikke så mange LFFL-lag som har eget husorkester!

Resten av styret i LFFL Hedmark er som følger: Nestleder: Helge Jørgensen, Ottestad.

Sekretær/Studiekontakt: Karl Holmen, Hamar.

Kasserer: Marie Pedersen, Furnes.

Styremedlem: Kjell Pedersen, Furnes.

Varamedlemmer: Leif Gunnar Ramsberg, Furnes og Reidar Fjeldstad, Brumunddal.

LOKALLAG

Akershus lag av LFFL
v/Anker Kristensen,
Ullern Gård,
2040 KLØFTA.
Tlf: 06 - 97 11 55

Oslo lag av LFFL
v/ Elisabeth Bjerklund,
Kristoffer Hellumsv. 23,
0951 OSLO 9,
Tlf: 02 - 25 51 13.

Aust-Agder lag av LFFL
v/ Ole Stiansen,
4812 KONGSHAVN.
Tlf: 041 - 88 497

Rogaland lag av LFFL
v/ Jonas Jonassen,
Leitehagen 14,
4300 SANDNES.
Tlf: 04 - 67 37 28

Buskerud lag av LFFL
v/ Arne Ødegård,
Våveien 22,
3050 MJØNDALEN.
Tlf: 03 - 87 47 24

Sør-Trøndelag lag av LFFL
v/ Dagfinn Olsen,
Fernanda Nissensv. 29,
7045 TRONDHEIM.
Tlf: 07 - 91 32 84

Hedmark lag av LFFL
v/Hermod Telebond,
Parkveien 46,
2310 STANGE.
Tlf: 065 - 71 711

Telemark lag av LFFL
v/ John Andrén,
Porsgrunnveien 19,
3700 SKIEN.
Tlf: 03 - 52 12 83

Hordaland lag av LFFL
v/ Asbjørn Ottosen,
Mindevn. 69,
5032 MINDE.
Tlf: 05 - 29 55 25.

Vestfold lag av LFFL
v/Knut Tore Bøe,
Mikkel Revs vei 36,
3080 HOLMESTRAND.
Tlf: 033 - 55 380

Løsemiddelskadeforeninga i Møre og Romsdal
v/ Tommy Siems,
Dalegata 54 d,
6500 KRISTIANSUND
Tlf: 073 - 81 879

Østfold lag av LFFL
v/ John Torvaldsen,
Elgveien 11 b,
1500 MOSS.
Tlf: 09 - 25 47 60

STYRET I LFFL

Leder:
Karl K. Bergvik,
Torgny Segerstedtsv. 180,
5033 FYLLINGSDALEN,
Tlf: 05 - 16 33 38.

Kurt Olsen,
Hennesetd,
3750 DRANGEDAL,
Tlf: 03 - 99 57 27 (priv.)
03 - 55 95 00 (arb.)

Nestleder:
Arne Ødegård,
Vikveien 22,
3050 MJØNDALEN,
Tlf: 03 - 87 47 24.

Varamedlemmer:
Rolf Hansen,
Hakkeråsen 22,
1560 LARKOLLEN,
Tlf: 09 - 26 32 00.

Styremedlemmer:
Anne Lise Olsen,
Fernanda Nissensv. 29,
7045 TRONDHEIM,
Tlf: 07 - 91 32 84 (priv.)
07 - 91 65 40 (arb.)

Anne-Berit Somby,
Hovbakken 8,
3055 KROKSTADELVA,
Tlf: 03 - 87 81 13.

Jonas Jonassen,
Leitehagen 14,
4300 SANDNES,
Tlf: 04 - 67 37 28.

Arvid Nord,
Rustadgrenda 18,
0693 OSLO 6,
Tlf: 02 - 28 76 21

Hilsen fra Aust-Agder

Aust-Agder lag av LFFL ble stiftet for om lag 2 år siden.

Vi er nå drøyt 20 medlemmer. Styret består av både løsemiddelskadde og pårørende. Vi har lagt stor vekt på å få ut informasjon om løsemiddelskade, og hva som kan gjøres med det forebyggende arbeide.

I sommer i år ble det holdt et åpent informasjonsmøte på Fagforeningens Hus i Arendal. Vi hadde fått lege Å. Håb-besland og siv.ing. Aa. Røring fra Yrkesmedisinsk Institutt, avd. Telemark, til å komme for å innlede for oss.

Vi hadde også et åpent møte i Risør i høst. Til dette møtet hadde vi fått landsforeningens leder Karl Bergvik med oss. Han ga oss innføring i løsemidler generelt. Møtet ble godt mottatt, og etter Bergviks innledning var det åpent for spørsmål og samtale.

Dagen etter dette møtet var det medlemsmøte i lokalene til Radio Pollen, en nærradiostasjon i Arendal. Vi fikk et innslag i radioen på en halv time.

Etter en treg start har vi nå fått god glid, og er inne i en fin periode. Medlemsmøtene holdes nå

regelmessig.

Laget er i gang med et stort lotteri, der alle gevinstene, verd 5 000 kroner, er gaver. Dette lotteriet håper vi vil bidra til å styrke lagets økonomi.

Vi prøver å få til en tur til Danmark for medlemmene. En sosial tur kombinert med julebord og shopping.

Dette var litt om det vi i Aust-Agder LFFL driver på med, og til slutt ønsker vi alle medlemmene en god jul.

Ingen reaksjoner fra industrien

Det er nå snart et år siden de administrative normene for løsemidler ble senket. En del av normene ble senket så mye at det var snakk om halveringer.

-Noen store reaksjoner på senkningen har vi ikke mottatt. Det tok ikke lang tid før de nye normene begynte å "gå seg til." Det er Dagfinn Habberstad, direktør i Direktoratet for Arbeidstilsynet som sier dette til Syndrom.

-Litt misnøye vil det kanskje være i begynnelsen, men det roer seg fort. Dette bl.a. fordi normene ikke bare settes etter medisinske hensyn, men også tekniske og økonomiske, avslutter Habberstad.

Selvstendig Liv med LFFL - vri

Kart Verner og Elisabeth Bjørklund fra Oslo lag av LFFL har grepet fatt i en forbi-passerende, og informerer om LFFL og NHF.

Oslo Fylkeslag av Norges Handikapforbund (NHF) avholdt aksjonsuke for Selvstendig Liv i uke 41. Oslo Fylkeslag av LFFL deltok også, med egen stand.

-Vi er medlemmer av Oslo Fylkeslag av NHF, derfor var det naturlig at også vi deltok i Selvstendig Liv-aksjonsuken. Men vi ville også lage en litt egen vri på standen vår. Det er Elisabeth Bjørklund, leder i Oslo fylkeslag av LFFL som sier dette til Syndrom.

Hun forteller videre at de følte de hadde behov for å representere LFFL også, ikke bare NHF.

RENGJØRINGSMIDLER ER EN TILLITSSAK

Du som arbeider i renholdsyrket skal ikke behøve å risikere helsen for renholdets skyld. Dette er grunntanken for hele vår virksomhet. Vi har rengjøringsmidler uten farlige løsningsmidler, men de er ikke mindre effektive av den grunn. I vår egen produksjon av rengjøringsmidler sier vi konsek-

kvant nei til alle farlige og tvilsomme stoffer. Dessuten er alle produktene merket på en forsvarlig måte, etter norske lover og regler. Valg av rengjøringsmidler har med din helse å gjøre. Electrolux/Euroclean er Norges ledende bedrift innen høytrykksrengjøring. Du kan stole på oss.

NORGES LEDENDE I HØYTRYKKSRENGJØRING

Electrolux Euroclean

Paulsen & Haugan a.s

SKRUR OG BOLTEVARER
NEUTRA RUST

Welhavensgt. 1B
3700 Skien

Telefon:
(03) 53 09 00

Telefax:
(03) 53 09 01

Miljøsystemer A/S

Postboks 631 Sentrum, 0106 OSLO 1

Telefon: (02) 15 53 78

Automatisk mobiltlf. 094 36460

Adresse: Eltonveien 6 B

Importør av:

lakeair

Elektroniske luftrensere.
Luftrensere for de fleste behov.

LUFTKONDISJONERING

Klimakontroll

WINNER RHOSS

Tåsenvn.127 - 0880 Oslo 8

Tlf. (02) 23 88 90

Telefax (02) 18 16 70

**NORSK VENTILASJON OG
ENERGITEKNISK FORENING
MEDLEMMER I OSLO OG OMEGN**

Alfsen og Gunderson A/S

Stålverksveien 1, 0601 Oslo 6
Tlf. (02) 68 19 00

Randem & Hübert A/S

Stansevn. 11, 0975 Oslo 9
Tlf. (02) 25 17 00

Gunnar Karlsen a.s

Østensjøvn. 15 D, 0661 Oslo 6
Tlf. (02) 65 80 00

Ing. Utheim og Kildal A/S

Fjordvn. 88, 1322 Høvik
Tlf. (02) 53 86 50

K. E. Kolberg A/S

Kirkevn. 15 D, 1322 Høvik
Tlf. (02) 53 08 22

Klimanord A/S

Tåsenvn. 127, 0880 Oslo 8
Tlf. (02) 23 88 90

A. Kværnstuen A/S

Gjerdrumsvei 12, 0486 Oslo 4
Tlf. (02) 23 94 90

Novenco A/S

Nils Hansensv. 2, 0611 Oslo 6
Tlf. (02) 65 01 00

Ing. Onsrud - Fossheim A/S

Ullernchaussèen 119, 0296 Oslo 2
Tlf. (02) 52 40 40

Kaare A. Rustad A/S

Tvetenvn. 152, 0671 Oslo 6
Tlf. (02) 27 40 75

KIAS

Dieselfilter-varmer
Hindrer motorstopp i sterk kulde.
Fåes ved henvendelse

Kongsvinger Industri A.S.
Telefon (066) 35 148

DATAKABEL A/S NORASONDE

Boks 144, 2020 SKEDSMOKORSET - Telefon: (06) 87 71 30
Ordretlf.: (06) 87 92 30 — Telefax: (06) 87 94 04

Info-Rama

Boks 597, 1301 Sandvika
Tlf.: (02) 54 60 90

UNIVERN

SPESIALFIRMA I PERSONLIG VERNEUTSTYR

UNIVERN A/S CASPAR STORMS VEI 2
Boks 61, Bryn, 0611 Oslo 6
Tlf.: (02) 65 15 50 - Telex 72 467 VERNE N

Boart A/S

Postboks 2
3094 Kleppan
Tlf. (033) 58 515

Ta vare på deg selv:

Benytt Sundstrøm verneutstyr fra Beiersdorf A/S.
Ønskes ytterligere informasjon, vennligst kontakt
vår lokale forhandler eller oss direkte.

Beiersdorf A/S

Strømsveien 314 — Kjelsrud, PB 16, Leirdal,
1008 Oslo 10. Telefon: (02) 32 14 10.

Syndrom
— LANDSFØRENINGEN FOR LØSEMIDDELSKADDE —

Utgitt av Landsforeningen For Løsemiddelskadde
Postboks 9217, Vaterland,

0134 OSLO 1

Tlf. (02) 17 02 55

Redaktør: Karl Bergvik

Grafisk produksjon: NHF/

Gjærholm Grafisk A/S

Annonsekvistisjon: Hilda Larsen

Kontaktpersoner NHF: Trond

Larsen/Kjetil Skarpnes

C

AUST-ABDER LAG AV LFFL

V/DLE STIANSEN

4812 KONGSHAMN 090980

**Syndromredaksjonen ønsker
alle sine lesere en**

God jul

og et

**godt
nytt
år**

